

О. Г. Семенюк,
кандидат юридичних наук,
заступник начальника Управління
Служби безпеки України

УДК 35.746.1

УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ З ОХОРОНІ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ ТА ЇЇ ЕЛЕМЕНТИ

У статті розглянуто зміст управління діяльністю з охорони державної таємниці як різновиду соціального управління; запропоновано поділ суб'єктів цієї діяльності на три групи: організаційну, виконавську та контрольну; доводиться системність складових об'єкта управління цією діяльністю; виокремлено змістово-цільові стадії управлінського циклу охорони державної таємниці.

Ключові слова: охорона державної таємниці, суб'єкт управління, об'єкт управління, функції управління, управлінський цикл, стадії управління.

Будь-яка наукова та практична проблема, яка стосується організації діяльності з охорони державної таємниці, має управлінський аспект, а тому повинна розроблятися з урахуванням аспекту управління. Вочевидь, успішно керувати системою охорони державної таємниці без впровадження досягнень науки управління у повсякденну практику неможливо, оскільки сама наявність суб'єктів забезпечення діяльності з охорони державної таємниці не вирішує проблем у цій сфері. Поточні і перспективні проблеми забезпечення такої діяльності можуть бути вирішенні лише за умови її координації у рамках єдиного організаційно-управлінського задуму.

У кримінологічній науці питання щодо основ управління у сфері боротьби зі злочинністю розглядалися такими науковцями, як В. Афанасьев, Г. Авanesов, Р. Белкіним, А. Боков, В. Зеленецький,

А. Закалюк, С. Крилов та ін. Проте наукова розробка специфіки управління у сфері охорони державної таємниці не велася. Здебільшого науковці зверталися до управлінського аспекту в якості позначення загальної основи для більш детального розгляду окремих управлінських функцій, зокрема прогнозування та планування у системі управління сферою боротьби зі злочинністю.

Метою цієї статті є дослідження змісту управління діяльністю з охорони державної таємниці як різновиду соціального управління; виокремлення елементів цієї діяльності та їх аналіз.

Управління здійснюється в системах, у яких існує мережа причинно-наслідкових залежностей, здатних у межах даної основної якості переходити з одного стану в інший. Цей процес забезпечує стабілізацію й розвиток системи, збереження її якісної визначеності, підтримання

динамічної взаємодії з середовищем. Оскільки такі системи функціонують в умовах безперервних змін внутрішнього і зовнішнього середовища, завдання управління полягає в тому, щоб якомога доцільніше й більш оперативно реагувати на ці зміни, що забезпечується своєчасною перебудовою функціональної та організаційної структур системи відповідно до притаманних їй закономірностей і тенденцій.

У науковій літературі здобуло визнання трактування управління як поняття, що характеризує впорядкування взаємодії певної множини елементів або складових природи, суспільства, самої людини [1, с. 16]. Тобто управління — це структура й функції з упорядкування, збереження і цілеспрямованого розвитку системи. Це процес, що унормовує й підтримує систему в наперед заданому якісному стані або переводить її в новий стан.

З погляду кібернетики управління — це будь-який цілеспрямований вплив однієї відносно самостійної системи на іншу з метою викликати ті чи інші зміни у процесах, які відбуваються в системі, яка управляється [2, с. 160]. Даний підхід є конструктивним, оскільки управління спрямоване як на впорядкування системи із середини, підвищення її функціональних якостей, зв'язків між її елементами, так і приведення її у відповідність до закономірностей об'єктивної реальності.

Поняття «соціальне управління» слугує для позначення сукупності управлінських відносин, що реально існують, визначають сутність управління як суспільного феномена. Державно-управлінські відносини є видовим виявом управлінських відносин у суспільстві або соціально-управлінських відносин, на які поширюється характеристика суспільної природи державного управління.

У цьому контексті слід звернути увагу на взаємодію управління й регулювання. Ці процеси є видами організаційної діяльності, мають спільні риси, що розкривають сутність цих понять через визначення самого характеру організацій-

ного впливу на певні суспільні відносини. Регулювання та управління відображають організаційну діяльність, яка спрямована на впорядкування певних соціальних інтересів та явищ. Проте така діяльність можлива, коли певні об'єкти вже організаційно оформлені. Регулювання та управління відображають різні форми організаційної діяльності, яка забезпечує упорядкованість соціальних об'єктів та організацію цілеспрямованого впливу на них.

Для системи управління характерна більш складна форма залежності між елементами, наявність самостійного блоку управління, тоді як для регулювання характерними є менш диференційовані відносини між елементами [3, с. 43—44]. Управління — це внутрішня якість цілісної системи, основними елементами якої виступають суб'єкт (елемент, що управляє) та об'єкт (керований елемент). За своєю сутністю управління зводиться до управляючого впливу суб'єкта на об'єкт, змістом якого є упорядкування системи, забезпечення її функціонування у повній відповідності до закономірностей її існування та розвитку.

Відправними засадами в управлінні виступають цілі, інтереси, знання, думки, прагнення та сподівання людей. Для того щоб стати реальністю, управлінський вплив обов'язково має містити в собі цілеспрямування, тобто телеологічний момент, а також організаційний момент — спрямовувати й практично забезпечувати взаємодію людей. Водночас, ставлячи будь-якому суспільному процесу певні цілі, організовуючи в ньому взаємодію людей, управління покликане, в рамках цих цілей і організації, регулювати поведінку й діяльність кожного з учасників такого керованого процесу. Тому можна стверджувати, що специфіка управлінського впливу полягає в його властивостях, які свідчать про його дієвість: цілеспрямовання, організація, регуляція.

Виходячи з цього, процес забезпечення охорони державної таємниці можна розглядати як один з об'єктів соціально-управління лише в тому випадку, як-

що він складається з елементів, взаємозв'язок між якими реально забезпечується наявністю системної якості: «керувати системою можливо лише тоді, коли елементи об'єктивно пов'язані між собою і взаємодіють. Вочевидь, що й необхідність у системному вивченні об'єкта виникає саме тоді, коли виявляються його емерджентні властивості, які не можуть бути виявлені при поелементному розгляді» [4, с. 77–78]. Отже, дослідження проблем забезпечення системи охорони державної таємниці без пошуку її системної якості не мають будь-яких перспектив.

Термін «система» у перекладі з давньогрецької означає порядок, обумовлений планомірним, правильним розташуванням частин цілого [5]. У науковій літературі поняття «система» розуміється досить широко і, як правило, має різні, хоча й близькі за змістом визначення: це «особлива організація спеціалізованих елементів, об'єднаних у єдине ціле для вирішення конкретного завдання» [6, с. 8]; «організована множина структурних елементів, які є взаємопов'язаними і виконують певні функції» [7, с. 22]; «сукупність елементів, кожний з яких володіє певною якістю, що не притаманна окремим її частинам, але випливає із їх властивостей» [8, с. 158–159]; «упорядкована сукупність взаємозв'язаних елементів, які відрізняються функціональними цілями, діють автономно, але спрямовані на досягнення загальної мети» [9, с. 23] тощо. Всі наведені ознаки повною мірою належать і системі охорони державної таємниці, яка, на відміну від сукупності, об'єднання або множини різних елементів, що її утворюють, є таким об'єктом, властивості якого не зводяться до суми властивостей його елементів.

Поява у цілого властивостей, які не виводяться із властивостей його частин, називається емерджентністю, або системною якістю. У свою чергу, вимога системності до якостей об'єкта соціального управління зумовлена тим, що вона відображає об'єктивно властиву об'єктам, які розглядаються як системи, спів-

порядкованість (взаємозалежність, взаємопов'язаність) між їхніми елементами. Саме ця якість об'єкта соціального управління дозволяє досягати цілеспрямованої зміни всієї системи за допомогою впливу на один з її елементів [4, с. 75].

Взаємодія між елементами системи дає можливість при зміні одного елемента прогнозувати зміну іншого її елемента, що об'єктивно зумовлюється структурою системи. Якщо ж поведінка елементів є незалежною, це означає відсутність зв'язку між ними, а отже — відсутність системи. Таким чином, щоб перевіритись у системності забезпечення охорони державної таємниці, чи складається вона із взаємозалежних і взаємодіючих елементів, необхідно дослідити ці елементи.

Дослідники соціальних систем стверджують, що елементами соціальних систем, які утворюють ту чи іншу сферу, у тому числі й сферу забезпечення охорони державної таємниці, є різноманітні прояви поведінки людей [10, с. 21]. Але навряд чи можна погодитися з таким розумінням елементів досліджуваної нами системи, оскільки це означатиме, що для забезпечення надійності збереження секретної інформації достатньо було б встановити певні правила поводження з державною таємницею та очікувати їх неухильного дотримання з боку громадян, які отримали доступ до такої інформації.

Ми повністю поділяємо позицію Г. В. Новицького, що існування нормативних орієнтирів поведінки лише породжує ілюзію можливості вирішення проблем забезпечення безпеки за допомогою розширення меж і підвищення «щільності» нормативної регламентації соціально значущої поведінки [4, с. 75]. Нормативне закріплення правил поводження з державною таємницею зовсім не означає, що цим гарантується склонність секретної інформації. Адже, крім соціально значимої поведінки, тобто такої, що відповідає законодавчо встановленим правилам поводження з секретною інформацією, існує також і противравна поведінка, наслідком якої може

бути несанкціонований витік такої інформації. Така протиправна поведінка є невід'ємною складовою суспільних відносин, «ліків» від якої ще не знайдено та у довгостроковій перспективі не очікується.

Отже, невід'ємним елементом системи охорони державної таємниці є також діяльність спеціально уповноважених органів, спрямована на попередження та припинення протиправної поведінки в цій сфері, а також покарання винних осіб, дії яких привели до витоку секретної інформації або створили реальні передумови до такого витоку. Даний елемент, у свою чергу, може бути поділений на підсистеми, які є відносно самостійними частинами всієї системи.

У контексті превентивних заходів у сфері охорони державної таємниці однією з таких підсистем є контррозвідувальна діяльність, яка розглядається на місці в якості комплексу гласних та негласних методів забезпечення діяльності, пов'язаної з охороною державної таємниці.

Як правило, діяльність іноземних спецслужб, що намагаються отримати доступ до секретної інформації, а також протиправні дії громадян України, які планують вчинити злочин у сфері охорони державної таємниці, добре конспіруються та приховуються. Для цього ними використовуються такі методи, способи та засоби збору, копіювання, зберігання й передачі інформації, аудіо-, відеоспостереження, які легко маскуються під правомірні дії, що не утворюють ознак злочину. Тому поруч із власне найбільш видимою, так би мовити, матеріальною, частиною превентивних заходів, не менш важливу роль відіграє застосування спеціальних сил, засобів та методів, що дає унікальну можливість контролювати протиправні процеси та явища ніби зсередини методом включенного спостереження, постійно відслідковуючи зміни всередині та оточенні режимних об'єктів, своєчасно отримувати інформацію про порушення встановлених правил поводження з державною таємницею, з достатньою повнотою просте-

жити та задокументувати, як виникає такий злочинний намір, у яких конкретних діяннях він реалізується на різних етапах готування, замаху або закінченого злочину.

Контррозвідувальна діяльність — це спеціальний вид діяльності у сфері забезпечення державної безпеки, яка здійснюється з використанням системи контррозвідувальних, пошукових, режимних, адміністративно-правових заходів, спрямованих на попередження, своєчасне виявлення і запобігання зовнішнім та внутрішнім загрозам безпеці України, розвідувальним, терористичним та іншим протиправним посяганням спеціальних служб іноземних держав, а також організацій, окремих груп та осіб на інтереси України [11]. Тому дана діяльність як елемент (підсистема) системи охорони державної таємниці також складається з окремих елементів, якими є:

- добування, аналітична обробка та використання інформації, що містить ознаки або факти розвідувальної, терористичної та іншої діяльності спеціальних служб іноземних держав, а також організацій, окремих груп та осіб на шкоду державній безпеці України;

- протидія розвідувальній, терористичній та іншій діяльності спеціальних служб іноземних держав, а також організацій, окремих груп та осіб на шкоду державній безпеці України;

- організація протидії технічним розвідкам, яка забезпечується шляхом впровадження комплексу організаційних та інженерно-технічних заходів унеможливлення несанкціонованого витоку секретної інформації технічними каналами, а також її спотворення чи знищення;

- криптографічний захист інформації, який реалізується через перетворення інформації з використанням спеціальних даних (ключових) з метою приховування (або відновлення) змісту інформації, її справжності, цілісності, авторства тощо під час її передачі за допомогою технічних засобів;

- розроблення і реалізація заходів щодо запобігання, усунення та ней-

тралізації загроз інтересам держави, суспільства та правам громадян.

Всі ці завдання тісно пов'язані між собою та нерідко переплітаються, хоча їх відрізняються між собою суб'єктами забезпечення такої діяльності, які представляють собою сукупність органів, кожний із яких наділений своїми специфічними властивостями та виконує певні функції в процесі охорони державної таємниці. Але, незважаючи на це, дані напрями контролюваної діяльності оцінюються в цілому як відповідний елемент (підсистема) у системі охорони державної таємниці.

Вочевидь, зазначена діяльність неможлива без належного матеріально-технічного, фінансового та іншого ресурсного забезпечення. Виготовлення секретної інформації, її обіг, пересилання, транспортування та збереження потребує наявності відповідних технічних засобів, спеціально обладнаних приміщеній і складів, транспортних засобів, засобів зв'язку тощо. Так само контролюваної діяльності неможливе без його достатнього фінансування, від рівня якого залежить ефективність запроваджуваних заходів.

Система фінансування сфери охорони державної таємниці є вкрай складним механізмом, що має постійно досліджуватися і постійно розвиватися. При цьому основним критерієм визначення розмірів фінансування охоронних та контролювань заходів, як цілком слушно зазначає О. Б. Розвадовський, повинна бути не окупність витрат, а ступінь досягнення поставленої мети та повнота виконання завдань у сфері забезпечення охорони інформації з обмеженим доступом [12, с. 17]. Тому, враховуючи сучасні потреби в підвищенні ефективності запобіжних заходів у цій сфері, фінансові ресурси мають спрямовуватися не на функціонування та збереження застарілих та неефективних механізмів охорони секретної інформації, а на впровадження новацій у всі елементи цієї системи, забезпечення їх структурно-технологічної перебудови, збереження та розвиток інноваційного потенціалу, ство-

рення необхідних умов для забезпечення та збереження висококваліфікованого кадрового потенціалу. Адже, як справедливо зауважує В. М. Гаращук, висококваліфіковані кадри, навіть при недостатньому запровадженні інших елементів забезпечення, спроможні виконати поставлене завдання на досить високому рівні, нівелюючи прорахунки та негаразди власним досвідом та професіоналізмом [13, с. 327].

Управління як суспільне явище, відпрацьоване та пристосоване для вирішення життєвих проблем, має багаторізноманітніх елементів і взаємозв'язків. Це зумовлено тим, що в управлінні як суб'єктом, так і об'єктом управлінського впливу виступає людина. Визначальним є і те, що управління органічно включене в механізм взаємодії природи, людини, суспільства.

Управління діяльністю з охорони державної таємниці як різновид соціально-її управління у загальному вигляді може розумітися як окреслення сфери і форми конкретних дій кожного суб'єкта цієї запобіжної діяльності з урахуванням його можливостей і ресурсів, координації спільних зусиль у цьому напрямі та впорядкування всієї системи шляхом забезпечення її цілісності. Спеціальний (вузький) зміст цього виду управління характеризується як специфічний вид державної діяльності, який відрізняється від усіх інших видів управління своїм суб'єктом, об'єктом, метою та функціями.

При характеристиці суб'єктів управління діяльністю з охорони державної таємниці та їх класифікації необхідно виходити з того, що всі вони відрізняються один від одного, але функціонують не ізольовано, а у взаємозв'язку один з іншим, об'єднані загальною метою, об'єктом управління, правовою та інформаційно-аналітичною базою, взаємозв'язком нормативно закріплених функцій, цілеспрямованім керівництвом, загальною координацією та плануванням їх діяльності тощо. Разом із тим, кожний суб'єкт наділений різною компе-

тенцією, оскільки неузгодженість у їх повноваженнях призводить до змішування управлінських функцій і створює перепони для ефективного керівництва системою охорони.

Компетенція суб'єктів управління є організаційно-правовою категорією. Її організаційний характер проявляється у тому, що вона у функціональному розумінні є критерієм відокремлення одного суб'єкта від іншого, обумовлює їх внутрішню структуру в цілому та кожного окремого зокрема. Правовий характер компетенції полягає в тому, що предмет відання, права та обов'язки суб'єктів контролю закріплени у відповідних нормативно-правових актах. Компетенцію суб'єктів управління діяльністю з охорони державної таємниці слід визначити як закріплена законодавчими актами сукупність їх повноважень (прав і обов'язків), а також встановлення предмета їх відання (кола вирішуваних завдань).

З урахуванням компетенції суб'єктів управління діяльністю з охорони державної таємниці нами пропонується викоремити три групи таких суб'єктів: організаційну, виконавську та контрольну.

Перша група (організаційна) формує державну політику у сфері охорони державної таємниці, встановлює стратегічні цілі, завдання, основні принципи та напрями державної діяльності в цій сфері, розробку концепцій та рішень загальноодержавного значення. До цієї групи належать Верховна Рада України, яка визначає державну політику щодо державної таємниці як складову внутрішньої та зовнішньої політики; Президент України, який, забезпечуючи національну безпеку, видає укази та розпорядження з питань охорони державної таємниці в межах його повноважень; Рада національної безпеки й оборони України, яка координує та контролює діяльність органів виконавчої влади у сфері охорони державної таємниці; Кабінет Міністрів України, який спрямовує та координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади щодо забезпечення здійснення державної політики у сфері охорони державної таємниці; Служба безпеки

України, яка є спеціально уповноваженим державним органом у сфері забезпечення охорони державної таємниці.

Друга група (виконавська) — це підприємства, установи та організації незалежно від форми власності, що провадять діяльність, пов'язану з державною таємницею, та процедуру ведення обліку, виготовлення, користування, зберігання, пересилання матеріальних носіїв секретної інформації, які безпосередньо здійснюють заходи щодо забезпечення виконання прийнятих управлінських рішень у вказаній сфері.

Третя група (контрольна) здійснює контроль за станом виконання управлінських рішень з питань охорони державної таємниці.

Суб'єкти такої діяльності представляють собою сукупність органів, кожний із яких наділений своїми специфічними властивостями та виконує певні функції в процесі управління. Діяльність цих суб'єктів різиться характером, масштабами, формами і методами, але, незважаючи на це, дані суб'єкти оцінюються в цілому як відповідна система.

Ця складна багаторівнева система суб'єктів управлінської діяльності, з одного боку, об'єднується особливою загальною функціональною спрямованістю (забезпечення надійного збереження держсекретів), з іншого — розмежовується специфічними особливостями, пов'язаними з рівнем компетенції і характером відповідних цілей. Власне кажучи, інституціональним суб'єктам кожної групи відповідає окрема специфічна функція — функція формування, реалізації або контролю за станом реалізації державної політики у сфері охорони державної таємниці.

Залежно від характеру завдань, їх виконання належить до компетенції суб'єктів різних груп, які мають різні сфери діяльності та обсяг владних повноважень. Але, враховуючи той факт, що державна політика у цій сфері як суспільне явище носить комплексний характер, включає внутрішньо- та зовнішньополітичні, економічні, технологічні, військові та ряд інших елементів і звідси

вимагає комплексного підходу, потрібно розглядати таку діяльність, спрямовану на виконання конкретних завдань у цій сфері, у рамках єдиного інституціонального механізму, який об'єднується єдиною метою забезпечення національної безпеки України в інформаційній сфері.

Виходячи з цього ми можемо констатувати, що поняття «система органів управління діяльністю з охорони державної таємниці» має потрійне симислове навантаження. По-перше, підтверджує наявність у сукупності цих суб'єктів певних ознак, властивих соціальним системам, зокрема таких як єдність цільового призначення, функціональної самодостатності, ієрархічності внутрішньої організації, субординаційності взаємозв'язків між структурними ланками тощо. По-друге, воно фіксує відокремленість певної групи органів, що входять до конкретної системи, від усіх інших видів органів. По-третє, окреслює цілком визначений суб'єктний склад даної системи.

Цілеспрямований вплив суб'єктів управління на об'єкти становить основний зміст управлінського процесу. Зміни в об'єктах обумовлюють етапи розвитку системи управління та оцінку ефективності її функціонування. Об'єкту властиві риси, здатні «опредметчувати» управлінську діяльність з точки зору досягнення кінцевої мети. Більше того, саме об'єкт генетично визначає стан та функціонування суб'єкта, впливаючи на його побудову, організацію діяльності, вибір цілей та використання всього комплексу засобів їх досягнення.

Відомо, що всі види соціального управління мають на меті оптимізацію (удосконалення) діяльності, стосовно якої здійснюється управління. Така мета як безпосередня є і в управлінні системою охорони державної таємниці. Проте стосовно останньої управління завжди має на увазі й посередню мету — унеможливлення несанкціонованого витоку секретної інформації. Без цього будь-які управлінські заходи втрачають сенс. І навпаки, досягнення реального скорочення випадків такого витоку інформа-

ції є свідченням того, що управління системою охорони державної таємниці відповідає поставлені перед ним меті. Таким чином, наведений різновид управління спрямовується на системне упорядкування діяльності, яка є його об'єктом.

У процесі управління знаходять своє безпосереднє вираження його функції, які визначаються природою і призначенням управлінської діяльності. Це означає, що управління має функціональну структуру. Під функціями управління розуміються найбільш типові, однорідні й чітко виражені види (напрями) діяльності керуючого суб'єкта, які відповідають змісту і службовим інтересам досягнення основних цілей керуючого впливу.

Реалізація функцій управління відбувається у процесі його здійснення, на певних стадіях процесу, які в сукупності становлять управлінський цикл [14, с. 379].

На підставі аналізу змістово-цільової наповненості стадій (фаз) управління, представлених у наукових дослідженнях з теорії управління, нами пропонується розподіл управлінського циклу охорони державної таємниці на такі стадії: 1) визначення державної політики та стратегії у сфері охорони державної таємниці; 2) нормативне регулювання відносин у сфері охорони державної таємниці; 3) контроль за станом дотримання режиму секретності, визначення проблемних питань; 4) прийняття управлінського рішення.

Запропонований поділ стадій реалізації загальних функцій управління в основному відповідає потребам реалізації особливих функцій системи управління діяльностю з охорони державної таємниці. Пристосування цих стадій до потреб цієї діяльності має відбуватися не через зміну їхньої структури, а шляхом наповнення їх відповідним змістом, зокрема кримінологічним, згідно з особливостями функцій цієї системи.

Висновок. Забезпечення діяльності з охорони державної таємниці потребує перегляду багатьох усталених стереотипів у підходах до охорони державної

таємниці та розробки таких стратегічних і тактичних напрямів державної політики у цій сфері, які б, з одного боку, підвищили ефективність захисту державних секретів, а з іншого — відповідали загальним потребам інформаційного суспільства в умовах побудови нової системи відносин між громадянином, суспільством і державою на основі цінностей свободи і демократії.

Реалізація цієї задачі можлива завдя-

чи застосуванню комплексного підходу до забезпечення охорони державної таємниці та підняття на новий якісний рівень управлінської складової цієї діяльності, що дозволить оперативніше реагувати на непередбачувані події, запобігти небажаним наслідкам, а можливо, й уникнути можливої шкоди особі, суспільству та державі, якої законодавець намагається запобігти шляхом засекречування окремих відомостей.

С П И С О К В И К О Р И С Т А Н ИХ Д Ж Е Р Е Л

1. Державне управління: курс лекцій / В. Д. Бакуменко, Д. І. Дзвінчук, О. С. Поважний. — Івано-Франківськ: Місто НВ, 2011. — 536 с.
2. Тихонравов Ю. В. Основы философии права: учеб. пособ. — М.: Вестник, 1997. — 608 с.
3. Абрамов Н. Т. Процесс регулирования и его основные формы // Вопросы философии. — 1968. — № 1. — С. 43—53.
4. Новицький Г. В. Теоретико-правові основи забезпечення національної безпеки України: монографія — Київ: Інтертехнолодія, 2008. — 496 с.
5. Тлумачний словник української мови / укладачі: Т. В. Ковальова, Л. П. Коврига. — Харків: Синтекс, 2005. — 672 с.
6. Могилевский В. Д. Методология систем: вербальный подход. — М.: ОАО Изд-во «Экономика», 1999. — 251 с.
7. Берг А. И. Кибернетика и общественные науки // Методологические проблемы науки. — М.: Наука, 1964. — 384 с.
8. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ: підручник / за ред. Ю. Ф. Кравченка. — Київ: НАВСУ, 1999. — 702 с.
9. Осовська Г. В., Крушельницька О. В. Управління трудовими ресурсами: навч. посіб. — Житомир: ЖГП, 2000. — 304 с.
10. Кузьмин С. А. Социальные системы: Опыт структурного анализа. — М.: Наука, 1996. — 191 с.
11. Про контррозвідувальну діяльність: Закон України від 26 грудня 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 12. — Ст. 89.
12. Розвадовський О. Б. Забезпечення охорони державної таємниці та службової інформації: теоретичний, правовий та організаційний аспекти: монографія: у 2-х ч. — Київ: Центр навч.-наук. та наук.-практ. видань НА СБ України, 2014. — Ч. 2. — 284 с.
13. Гаращук В. М. Теоретико-правові проблеми контролю та нагляду у державному управлінні: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. — Харків, 2003. — 412 с.
14. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: у 3 кн. — Київ: Ін Юре, 2007. — Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. — 424 с.

Семенюк А. Г. Управление деятельностью по охране государственной тайны и ее элементы.

В статье рассмотрено содержание управления деятельностью по охране государственной тайны как разновидности социального управления; предложено деление субъектов этой деятельности на три группы: организационную, исполнительную и контрольную; доказывается системность составляющих объекта управления этой деятельности; выделены содержательно-целевые стадии управленческого цикла охраны государственной тайны.

Ключевые слова: охрана государственной тайны, субъект управления, объект управления, функции управления, управленческий цикл, стадии управления.

Semenyuk O. G. Management activities on state secret protection and its elements.

Management of activities on the protection of state secrets, as a form of social control in general can be understood as defining the scope and form of specific actions of each subject of preventive activities on the basis of its capabilities and resources to coordinate joint efforts in this direction and streamline the entire system by ensuring its integrity. Special (narrow) meaning of this type of control is characterized as a specific kind of state that is different from all other kinds of management by its subject, object, purpose and functions.

It is offered to devide the subjects of this activity into three groups: organizational, performance and control. It is noted that this complex multi-level system of management activities on the one hand is combined by total functional orientation (to ensure reliable preservation of state secrets), on the other hand is delimited by specific features associated with the level of competence and character of appropriate purposes.

It is shown that the object of management of the protection of state secrets should identify this particular activity.

We know that all kinds of social management are aimed to optimize (improve) activities in relation to which the administration is carried out. This aim, as an immediate one, is in the management a system of state secret. However, concerning the last administration it always has in mind the mediocre goal - to prevent unauthorized leaks of secret information and tasks therefore damage the person, society and state. Without this, any management measures are meaningless. And vice versa, achieving a real reduction in the occurrence of such leaks is evidence that the management system meets the protection of state secrets goal set for it. Thus, given the kind of management system is aimed at streamlining activities that is its object.

Implementation of management functions is in the process of its implementation, at certain stages of the process, which together constitute the management cycle.

On the basis of the target content-filling stages (phases) of management the division of management cycle of state secret to these stages is proposed: 1) definition of public policies and strategies in the area of state secrets; 2) regulation of relations in the sphere of state secrets; 3) implementation of measures for the protection of state secrets; 4) monitoring of secrecy, identifying problem issues; 5) making management decision; 6) analysis of performance of management solutions.

Keywords: protection of state secrets, an administration, facility management, management, management cycle under control.